

**Projekt współfinansowany
ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej**

**CZYTAM I PISZĘ (POZIOM 1)
PAŹDZIERNIK nr 1**

TEMAT ZAJĘĆ: KOLORY JESIENI

REALIZOWANE TREŚCI:

- utrwalanie sylab i poznanie nowych;
- kolory jesieni;
- dary jesieni;
- budowanie zdań;
- czytanie sylab, wyrazów i prostych zdań;
- pisanie;
- zbiory;
- proste zadania tekstowe;
- znaki <, >, =;
- ćwiczenia programowania systemu języka.

WPROWADZENIE SYLAB:

TA TO TU TÓ TE TI TY
ATA OTO UTU ETE ITI YTY
DA DO DU DÓ DE DY
ADA ODO UDU EDE IDI YDY
AT OT UT ÓT ET IT YT

Należy przygotować:

- kartoniki z sylabami,
- dary jesieni - kilka naturalnych okazów,
- rysunki przedstawiające dary jesieni - po dwa jednakowe w ilości dzieci (2 czerwone liście, 2 brązowe liście, 2 żołędzie, 2 kasztany, 2 wrzosa, 2 jabłka, 2 kępy jarzębiny, 2 gruszki, 2 śliwki, 2 dynie),
- kasztany i materiały do wykonania postaci - ludzików i zwierząt,
- kartki z wyrazami: TA, TEN, TO,
- kartoniki do dobierania w pary z sylabami TA ... DA... np. liście kasztanowca i kasztany do działania "Liście i kasztany",
- kartoniki z sylabami TA... AT – do działania "Przysmak wiewiórki",
- kolorowe kartki do działania "Jesienne kolory",
- banerki z czasownikami JEST, NIE MA, WIDZĘ.

Ćwiczenie opozycji M/D/B (mianownik/dopełniacz/biernik) - "BANERKI z czasownikami"

Ćwiczenie powtarzalne, czas na to ćwiczenie wybiera nauczyciel. Ćwiczenie może być stosowane do każdego nowego zestawu słów lub do powtarzania słownictwa. Dzięki czasownikom wypisanym na małych transparentach dzieci będą miały przymus użycia określonej formy rzeczownika.

Te czasowniki to: JEST (do mianownika), NIE MA (do dopełniacza) i WIDZĘ...(do biernika). Dzieci dostają "banerki", czytają czasownik i dodają rzeczownik. Mogą one odnosić się do rzeczywistych rzeczy w klasie (WIDZĘ OKNO), do obrazków w podręczniku (JEST KASZTAN, NIE MA KASZTANA, WIDZĘ KASZTAN), do przedmiotów przyniesionych przez nauczyciela na zajęcia.

PIOSENKA POWITALNA „WITAJ KASIU” - UTRWALANIE SYLAB

Siedzimy w kręgu. Na melodię piosenki „Panie Janie” śpiewamy piosenkę powitalną,

wykonywając odpowiednie gesty i witamy po kolei wszystkie dzieci (wymieniamy imiona kolejnych dzieci).

Witaj Kasiu, witaj Kasiu.

Klepiemy swoje uda.

Jak się masz, jak się masz?

Klaszczemy w swoje ręce.

Wszyscy się lubimy, wszyscy się lubimy.

Klaszczemy w dłonie sąsiadów.

Bądź wśród nas, bądź wśród nas.

Wykonujemy zamaszty gest.

Zabawę wykorzystujemy do powtarzania sylab poznanych na poprzednich zajęciach. Rozkładamy kartki z sylabami lub wieszamy je w widocznym miejscu. Dziecko, które wypowiedziało ostatnią sylabę wierszyka, pokazuje wybrane sylaby, a klasa je odczytuje.

SPRAWDZENIE ZADANIA DOMOWEGO - czytanie sylab, wyrazów i zdania z poprzednich zajęć.

PRACA Z PODRĘCZNIKIEM (str. 25)

Słuchanie wiersza „Październik”, omawianie ilustracji i rozmowa o nowym miesiącu.

WPROWADZENIE DO TEMATU LEKCJI

Dzisiaj razem spróbujemy odpowiedzieć na pytanie „Co mają wspólnego dary jesieni z kolorami? – pytanie problemowe.

DARY JESIENI

Dzieci siedzą w kręgu. Nauczyciel ma w koszu (pudełku) przygotowane dary jesieni (po jednym). Wyciąga je po kolei. Dzieci nazywają dany dar i podają informacje – co wiedzą na jego temat, np. kasztan to owoc kasztanowca, jest kulisty, jest pokryty błyszczącą, brązową skórką, jest pokarmem dla zwierząt, jest przysmakiem dzików, można z niego robić różne ludziki.

Nauczyciel zadaje dzieciom pytania o każdy dar jesieni: JAKA/JAKI/JAKIE jest...?

Ćwiczenie przymiotnika. Ułatwia gromadzenie słownictwa do opisu rzeczownika.

W kolejnej rundzie nauczyciel pokazuje na paskach papieru wyrazy: TEN, TA, TO. Każde dziecko bierze po jednym darze jesieni, następnie wszyscy wspólnie określają jego rodzaj i kładą przy odpowiedniej nazwie, np. ten kasztan, ta dynia, to jabłko, ta śliwka, itd.

Ćwiczenie programowania systemu języka (rodzaje rzeczownika).

SYMULTANICZNO – SEKWENCYJNA NAUKA CZYTANIA®

*Uwaga:

Prezentowanie nowego paradygmatu może odbywać się w dowolny sposób w zależności od możliwości i kreatywności nauczyciela, np. na tablicy multimedialnej, na kartonikach, na dymkach, na rekwizytach.

Ważne, aby paradygmat był widoczny dla uczniów cały czas.

Nauka zawsze odbywa się według etapów: POWTARZANIE, ROZUMIENIE, NAZYWANIE.

WPROWADZENIE SYLAB OTWARTYCH

- Nauczyciel prezentuje paradygmat sylab otwartych: TA TO TU TÓ TE TY
- Dzieci powtarzają sylaby.
- Dzieci wskazują wybrane sylaby.
- Dzieci czytają wskazane sylaby.
- Nauczyciel prezentuje paradygmat sylab otwartych: DA DO DU DÓ DE DY

- Dzieci powtarzają sylaby.
- Dzieci wskazują wybrane sylaby.
- Dzieci czytają wskazane sylaby.

ŚPIEWANIE SYLAB

Śpiewanie sylab TA...DA... na melodię „Panie Janie” lub do refrenu piosenki „Papuga”¹.

UTRWALANIE SYLAB - LIŚCIE I KASZTANY

Nauczyciel rozkłada przed dziećmi kolorowe liście, na których napisane są sylaby TA... DA... oraz kasztany, na których napisane są sylaby TA... DA... Zadaniem dzieci jest dobranie par liści i kasztanów z takimi samymi sylabami.

WPROWADZENIE PARADYGMATÓW SYLAB OBUDOWANYCH

(samogłoska + sylaba otwarta): ATA OTO UTU ETE ITI YTY

- Nauczyciel dopisuje samogłoskę przed sylabą otwartą, np. A przed TA.
- Nauczyciel czyta ATA, dzieci powtarzają.
- Dzieci wskazują wybrane sylaby.
- Dzieci czytają wybrane sylaby.

WPROWADZENIE PARADYGMATÓW SYLAB OBUDOWANYCH

(samogłoska + sylaba otwarta): ADA ODO UDU EDE IDI YDY

- Nauczyciel dopisuje samogłoskę przed sylabą otwartą, np. A przed DA.
- Nauczyciel czyta ADA, dzieci powtarzają.
- Dzieci wskazują wybrane sylaby.
- Dzieci czytają wybrane sylaby.

¹ Małuchy rosną nie tylko wiosną, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2012.

*Dodatkowo: Nauczyciel pokazuje sylaby obudowane na tablicy multimedialnej lub w książeczce „Kocham Czytać” zeszyt 6, str. 14-15.

UTRWALANIE SYLAB – jesienna rymowanka

Dzieci stoją w kręgu, przed każdym na podłodze leży jedna sylaba. Dzieci chodzą wokół ułożonych na podłodze sylab, rytmicznie mówiąc tekst rymowanki. Gdy rymowanka się kończy, dzieci stoją i po kolei czytają leżące przed nimi sylaby. Przykładowy tekst: *Idzie, idzie, idzie jesień. W swoim koszu dary/sylaby niesie.*

WPROWADZENIE SYLAB ZAMKNIĘTYCH

*Uwaga: Przed każdym wprowadzaniem sylab zamkniętych uczniowie powinni wykonać jedno ćwiczenie na odwracanie obrazów.

- Nauczyciel pokazuje jedno ćwiczenie na odwracanie obrazów, np. pokazuje uczniom dłoń, której kciuk skierowany jest w prawą stronę, następnie odwraca dłoń i zwraca uwagę i, że kciuk znajduje się teraz z drugiej strony.
- Nauczyciel prezentuje zestawienie sylab otwartych (zakończonych samogłoskami, np. TA) z sylabami zamkniętymi (zakończonymi spółgłoskami, np. AT).
- Nauczyciel pisze sylaby zamknięte pod sylabami otwartymi:
TA TO TU TÓ TE TI TY
AT OT UT ÓT ET IT YT
- Dzieci powtarzają sylaby czytane przez nauczyciela.
- Dzieci wskazują wybrane sylaby.
- Dzieci czytają wybrane sylaby.

*Uwaga: Nie prezentujemy dzieciom sylab zamkniętych AD...

*Dodatkowo: Nauczyciel pokazuje sylaby zamknięte na tablicy multimedialnej lub w książeczce „Kocham Czytać” zeszyt 6, str. 16.

UTRWALANIE SYLAB – PRZYSMAKI WIEWIÓREK

Na kartonikach (mogą być w kształcie żołądź, orzechów itp.) nauczyciel pisze sylaby otwarte TA... i zamknięte AT... Chętne dziecko wciela się w postać wiewiórki. Nauczyciel mówi jedną sylabę (np. TE), a dziecko-wiewiórka “zjada” sylabę/orzech z tą sylabą. Nauczyciel obserwuje, czy dzieci właściwie różnicują sylaby otwarte i zamknięte.

UTRWALANIE SYLAB - JA MAM...KTO MA...

Należy przygotować pary jednakowych darów jesieni (2 czerwone liście, 2 brązowe liście, 2 żołądź, 2 kasztany, 2 wrzosa, 2 jabłka, 2 kępy jarzębiny, 2 gruszki, 2 śliwki, 2 dynie itd.) – wszystkich owoców ma być parzysta ilość, w ilości dzieci. Jeżeli dzieci jest nieparzysta ilość, to nauczyciel bierze udział w działaniach jako uczestnik. Mogą to być naturalne okazy lub ilustracje. Na każdym darze jesieni jest napisana sylaba (lub naklejona etykieta z sylabą).

Dzieci biorą po dwa dowolne dary i siadają w kręgu. Wyznaczone dziecko lub nauczyciel zaczyna działanie. Podnosi jeden dar i mówi: „*Ja mam zielone jabłko* (i czyta sylabę, np. ATA). *Kto ma pomarańczową marchewkę?*”. Dziecko, które ma pomarańczową marchewkę, podnosi ją do góry i mówi: „*Ja mam pomarańczową marchewkę* (i czyta sylabę, np. DE). *Kto ma ...?* (wymienia nazwę swojego drugiego daru i go pokazuje). Zabawa toczy się, dopóki wszystkie dzieci wezmą udział w działaniu.

Ćwiczenie programowania systemu języka (biernik rzeczownika z czasownikiem „mieć”).

DZIAŁANIA MATEMATYCZNE

TWORZENIE ZBIORÓW

Zabawa z darami jesieni – wspólnie wymyślamy warunki do tworzenia zbiorów – sprawdzamy i przeliczamy elementy, porównujemy, wnioski zapisujemy w zeszytach, np. $10 < 12$, $10+12=22$ itp.

- Zbiór darów, które je człowiek i zbiór darów, których człowiek nie je.
- Zbiór darów w danym kolorze.
- Zbiór darów, których nazwy mają 2 sylaby, 3 sylaby, itp.
- Zbiór darów, przed którymi może być słowo TA (TEN, TO) – wprowadzenie rodzajów.

RODZAJE – TA, TEN, TO

Ćwiczenie programowania systemu języka (rodzaje rzeczownika).

Nauczyciel bardzo krótko wprowadza rodzaje gramatyczne (przy każdej okazji powtarza potem te informacje w zabawach): męski, żeński i nijaki - ten pan, ta pani, to dziecko. Ustala z dziećmi, że rodzaje zostaną zakodowane ruchem. To będzie stały umowny kod.

Rodzaj męski – **ten** pan, stoimy na baczność jak (ten) żołnierz.

Rodzaj żeński – **ta** pani, ręce lekko rozkładamy – tworzymy (tę) sukienkę.

Rodzaj nijaki – **to** dziecko, ręce krzyżujemy na klatce piersiowej, jakbyśmy przytulali (to) dziecko.

Następnie sprawdzamy rozumienie i sprawność stosowania powyższych kodów.

Nauczyciel wypowiada słowa

ta, ten, to w różnej kolejności, a dzieci mają za zadanie jak najszybciej ustawić się w ustalonej pozycji. Po tych wstępnych ćwiczeniach przechodzimy do działania głównego.

Nauczyciel mówi nazwę daru jesieni, a zadaniem dzieci jest ustawienie się w odpowiedniej pozycji.

Pierwsze ćwiczenia warto przeprowadzić z wyrazami pomocniczymi TA (ta gruszka),

TEN (ten kasztan), TO (to jabłko) - kolejne już z samymi nazwami (gruszka, kasztan, jabłko itd.). Ćwiczenie kodowania rodzajów powtarzamy przy każdej okazji.

PRACA Z PODRĘCZNIKIEM (str. 26)

Oglądanie i omawianie ilustracji, słuchanie tekstu i samodzielne czytanie.

PRACA Z PODRĘCZNIKIEM (str. 27)

Czytanie paradygmatów TA...DA.... i wykonanie ćwiczeń.

PRACA Z PODRĘCZNIKIEM (str. 28)

Paleta jesiennych kolorów. Nazywanie i podpisywanie kolorów.

JESIENNE KOLORY

Wszyscy stoją w kręgu. Nauczyciel rozsypuje na podłodze kartki w jesiennych kolorach i prosi, aby dzieci skojarzyły je z jesienią. (Kartki mogą być rozłożone wokół darów jesieni.) Po chwili namysłu chętne dziecko podchodzi do kartki wybranego koloru, podnosi ją i wypowiada słowa:

czerwony jak ... np. dojrzała jarzębina. Do każdego z kolorów dzieci układają jak najwięcej porównań.

ĆWICZENIA RYTMICZNE I NA KONCENTRACJĘ

Wybieramy 3 wyrazy – jedno, dwu i trzysylabowy np. wrzos, grzy – by, ja-rzę-bi-na. Na tablicy nauczyciel wiesza 3 kartki – fioletową, brązową i czerwoną. Każdemu kolorowi przyporządkowujemy jeden dar jesieni. Gdy nauczyciel pokaże fioletową kartkę, dzieci wypowiadają słowo – wrzos (długo – jak półnutę), brązową – grzy-by (dwie ćwierćnuty), czerwoną – ja-rzę-bi-na (cztery ósemki). Nauczyciel sprawdza koncentrację dzieci – pokazując kolejno kartki, np. fioletowa, fioletowa, brązowa, czerwona, czerwona. Prowadzenie zabawy mogą przejąć chętne dzieci.

UTRWALANIE SYLAB - ZABAWA RUCHOWA „SKACZĄCE KASZTANY”²

Zaczynamy od wyćwiczenia sposobu wypowiedzania słów *hopla, hopla, bęc*. Dzieci rytmicznie mówią słowa *hopla, hopla* i jednocześnie podskakują do góry, na *bęc* – kucają (spadają na podłogę). Następnie nauczyciel czyta wiersz po jednym wersie, a dzieci rytmicznie wypowiadają słowa: *hopla, hopla, bęc* i podskakują zgodnie z ustaleniami. Dzieci w kręgu poruszają się zgodnie ze wskazówkami zegara. Na podłodze przed każdym dzieckiem leżą rozłożone sylaby. Po wypowiedzeniu „bęc” każde dziecko czyta sylabę, która leży na ziemi koło niego.

Psotny wietrzyk wczoraj z rana – hopla, hopla, bęc.

Gałęziami trząst kasztana – hopla, hopla, bęc.

Więc kasztanki się zmówiły – hopla, hopla, bęc.

Wszystkie z drzewa zeskoczyły – hopla, hopla, bęc.

Leci pierwszy, za nim drugi – hopla, hopla, bęc.

Trzeci w locie płaszczyk zgubił – hopla, hopla, bęc.

Czwarty wpadł mi do koszyka – hopla, hopla, bęc.

Może zrobię z nich konika – hopla, hopla, bęc.

„SKACZĄCE KASZTAN” - PRACA PLASTYCZNA

Każde dziecko ma przed sobą kartkę papieru i kredki. (Najlepsze są pastele oleiste. Jeżeli takich nie ma, to do rysowania bierzemy ciemny mazak, a do kolorowania kredki świecowe lub ołówkowe.) Nauczyciel jeszcze raz mówi kolejne wersy wierszyka. Dzieci powtarzają i dopowiadają jak w poprzednim działaniu słowa *hopla, hopla, bęc*, rysując jednocześnie pętle i kreski na swojej kartce (czarną kredką lub mazakiem). Następnie powstałe pola wypełniają różnymi, jesiennymi kolorami. Po skończeniu prac tworzymy galerię. Dzieci stoją w kręgu, kładą przed sobą swoje rysunki i wolno poruszają się w wyznaczonym kierunku, oglądając dzieła kolegów. Po dojściu do swojej pracy siadają. Nauczyciel kładzie na środku kolorowe kartki, dary jesieni z poprzednich działań i zadaje pytanie: „Co mają wspólnego dary jesieni z kolorami?”

² I. Biśto, Skaczące Kasztany, materiały metodyczne PSPiA KLANZA

DZIAŁANIA MATEMATYCZNE

KASZTANOWE LUDZIKI

Nauczyciel rysuje symboliczne postacie z kasztanów i zapalek lub wykorzystuje zdjęcia, np. z internetu. Na podstawie rysunków dzieci dokonują obliczeń, układają i rozwiązują zadania tekstowe. Zaczynamy od przeliczenia części potrzebnych do wykonania konika i ludzika. Można przeliczać też zapalki.

koń – 2 i 4: $2+4=6$

ludzik - 2 i 2: $2+2=4$

Kasia zrobiła 1 konika i 2 ludziki. Ile wykorzystowała kasztanów?

Kasia miała 10 kasztanów. Z 6 zrobiła konika. Ile zostało jej kasztanów?

Jeżeli mamy w klasie dużą ilość kasztanów, to można przeprowadzić działania ćwiczące słuchanie ze zrozumieniem, ćwiczenia rachunku pamięciowego, utrwalania stosunków przestrzennych, porównywania, ćwiczenia kształtujące posługiwanie się językiem matematycznym.

Każde dziecko ma przed sobą np. 10 kasztanów. Nauczyciel mówi:

- *Zaczynamy od przeliczania z prawej i lewej strony.*

- *Podnieś trzeci kasztan od prawej strony itp.*

- *Połóż 3 kasztany na zeszyte, dwa z jego lewej strony, jeden z prawej – analizowanie*

ułożenia, wypowiedzi opisujące położenie, odpowiedzi na pytania.

- *Masz 10 kasztanów. Odlóż 2. Ile kasztanów zostało? itp.*

„JESIENNY MASAŻ”³

Dzieci stoją w kręgu tak, aby mogły dłońmi dotykać pleców kolegów. Nauczyciel wolno mówi lub czyta po jednym wersie wiersza, jednocześnie pokazując ruchy dłoni. Dzieci powtarzają i wykonują odpowiednie ruchy dłoni na plecach kolegów – robią masaż. Na koniec dzieci odwracają się w przeciwną stronę i powtarzają działanie na plecach kolegów, którzy je wcześniej masowali.

³ I. Biśto, Jesienny masaż , materiały metodyczne PSPiA KLANZA

*Przyszła Jesień z deszczowymi chmurami,
a po parku chodzą dzieci parami.
Na alejkach ścielą się z liści dywany
i brązowe spadają kasztany.
My zbieramy te dary Jesieni,
układamy je w rzędkach na ziemi.
W domu tato wywierci w nich dziurki,
nawleczymy je wtedy na sznurki.*

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Przypomnienie wspólnych wniosków, odpowiedzi na pytania problemowe,
odpowiedź na pytania: "Co dzisiaj robiliśmy? Czego się nauczyliśmy?"

PRZYGOTOWANIE DO PASOWANIA

Przygotowanie do uroczystości zgodnie z wypracowanym w szkole scenariuszem.

DODATKOWE ĆWICZENIA PISANIA

Zdania do zabaw dywanowych, wspólnego zapisywania na tablicy lub zapisywania
w zeszytach:

ADA MA BUTY.

TOLA LUBI ADAMA.

TATA MÓWI DO MAMY.

OLA TULI LALE.

ALA LUBI LODY.

TOLA DA ADAMOWI LODY.

PROPOZYCJA PRACY DOMOWEJ:

- Przeczytaj zdanie z podręcznika str. 26.
- Przeczytaj sylaby z podręcznika str. 27 i 29.
- Przeczytaj i napisz wyrazy w podręczniku str. 29.
- Na następne zajęcia przynieś jedno warzywo lub ilustrację, przedstawiającą warzywo.

Dodatkowo na zajęciach można wykorzystać materiały z publikacji:

“Kocham Czytać” zeszyt 4, J.Cieszyńska, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków

Fabisiak - Majcher A., Ławczys E., “MOJE SYLABKI cz. 1”, Wydawnictwo WIR, wyd. 2 Kraków 2020, str. 17 - 24, (sylaby otwarte, ćwiczenia - paradygmaty ze spółgłoskami T i D)

Fabisiak - Majcher A., Ławczys E., “MOJE SYLABKI cz. 3”, Wydawnictwo WIR, wyd.2, Kraków 2020, str. 2 - 6, (sylaby zamknięte, ćwiczenia ze spółgłoskami T i D)

Fabisiak - Majcher A., Ławczys E., “MOJE SYLABKI W PRZEDSZKOLU”, Wydawnictwo WIR, Kraków 2017, tablice 1 i 2 (sylaby otwarte, ćwiczenia - paradygmaty ze spółgłoskami T i D)

Fabisiak - Majcher A., Ławczys E., “MOJE PIERWSZE ZDANIA”, Wydawnictwo WIR, Kraków 2017, tablice 14-26 (sylaby otwarte, ćwiczenia - paradygmaty ze spółgłoskami T i D)

Bibliografia:

Bzowska L., Godlewska A., Ławczys E., Zawadka-Uveges A., *Czytam i piszę. Klasa 1*, WYDAWNICTWO SEN.

Bzowska L., Kownacka R., *Uczymy się bawiąc klasa I, II, III. Propozycje bloków tematycznych, zabaw i metod aktywizujących w klasach I-III*, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2000.

Bzowska L., Kownacka R., *Uczymy się, bawiąc z Naszym Elementarzem część 1,2,3,4. Propozycje zabaw i metod aktywizujących*, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2015.

Niniejszy scenariusz jest fragmentem autorskiego programu NAUCZANIE JĘZYKA POLSKIEGO DZIECI POLONIJNYCH SEN. Jest własnością Stowarzyszenia Edukacyjnego Nauczycieli (Polish Teachers Association) w Dublinie i jako taki objęty jest prawami autorskimi. Kopiowanie, powielanie oraz rozpowszechnianie jego treści, w całości lub we fragmentach, jest możliwe wyłącznie za pisemną zgodą Zarządu Stowarzyszenia.